

jodhana wird angeredet) भुवि नामधेयं डुर्योधनतेतिह कृतं पुरस्तात् । न कीह डुर्योधनता तवास्ति पलायमानस्य रणं विहाय ॥ MBh. 4, 2103. — 2) m. N. pr. a) des ältesten Sohnes des Dhṛtarāṣṭra, des Haupthelden auf Seiten der Kuru im Kampfe gegen die Pāṇḍava, TRIK. 2, 8, 13. MBh. 1, 2728. 2441. 2446. 3810. BHAG. 1, 2. HARIV. 1827. VP. 439. — b) eines Sohnes des Sudurḡaja MBh. 13, 96. — Vgl. सुयोधन. डुर्योधनवीर्यज्ञानमुद्रा (डु०-वी०-ज्ञान+मु०) f. Bez. einer best. Stellung der Hände VJUTP. 106.

डुर्योनि (2. डुप्+योनि) adj. von schlechter, unreiner Herkunft M. 10, 59.

डुर्लभ्य (2. डुप्+ल०) adj. schwer wahrzunehmen, kaum sichtbar BHAG. P. 7, 10, 53. RĀGA-TAR. 3, 271. DAṢAK. in BENF. Chr. 199, 2.

डुर्लङ्घन (2. डुप्+ल०) adj. worüber man mit Mühe hinübergelangt: तपो ऽशक्ति KULL. zu M. 11, 238.

डुर्लङ्घ्य (2. डुप्+ल०) adj. dass.: तितिभृत् RĀGA-TAR. 2, 38. पञ्चोन्ननी 3, 395. राज्ञामाज्ञा 3, 395.

डुर्लभ (2. डुप्+लभ) 1) adj. f. आ P. 7, 1, 68. VOP. 26, 173, v. l. schwer zu erlangen, — zu finden, — anzutreffen, selten H. an. 3, 455. fg. MED. bh. 16. श्री M. 4, 137. सिद्धि MBh. 13, 1861. प्रुचिर्नरः M. 7, 22. R. 1, 1, 9. 29, 22. 2, 30, 36. 98, 7, 3, 41, 1. MĀKṢ. 63, 4. 91, 22. RAGH. 1, 67. KUMĀRAS. 4, 40. 3, 46. 61. MEGH. 107. ÇĀK. 16. MĀLAV. 68, 20. PAÑKAT. I, 344. III, 134. HIT. I, 154. KATHĀS. 26, 228. BHAG. P. 3, 4, 15. 13, 48. VET. 34, 8. 33, 14. SĀH. D. 2, 11. 12. अथ तदुर्लभं दृष्ट्वा युद्धम् so v. a. einen Kampf, wie man ihn nicht leicht zu sehen bekommt, HARIV. 10796. प्रायः प्रतापमन्त्रादरीणां तस्य डुर्लभः । रणः so v. a. er kam schwer zum Kampfe RAGH. 17, 70. मम कृत्वाप्रियं राम डुर्लभं तव जीवितम् so v. a. schwer zu retten R. 3, 33, 28. SUPR. 1, 114, 19. mit einem infin. schwer zu: राजसूयाश्चमेधानां शतैरपि सुडुर्लभम्—दैवतैर्वी समारोहे दानवैर्वी रथोत्तमम् MBh. 3, 1728. compar. डुर्लभतरं überaus schwer zu erlangen, — anzutreffen BHAG. 6, 42. MBh. 13, 1920. 3415. BHAG. P. 4, 22, 8. Nach ÇABDAR. im ÇKDn. ist डुर्लभ = अतिप्रशस्त ganz ausgezeichnet (d. i. schwer anzutreffen); nach TRIK. 3, 3, 287 = काम्य begehrensversh, köstlich; nach H. an. = प्रिय angenehm. — 2) m. a) N. einer Pflanze (schwer anzufassen), Curcuma Amhaldi oder Zerumbet Roxb., = कर्बुर TRIK. = कचकुर (sonst कचकुरा f.) H. an. MED. — b) N. pr. eines Mannes Verz. d. B. H. No. 944. Verz. d. Oxf. H. 148, a, 5. — 3) f. आ N. zweier Pflanzen: a) = श्वेतकण्टकारी. — b) = डुरालभा RĀGAn. im ÇKDn.

डुर्लभक (von डुर्लभ) m. N. pr. eines Königs von Kāçmīra, der auch den Namen Pratāpādīti führt, RĀGA-TAR. 4, 7.

डुर्लभत्व (wie eben) n. Seltenheit VARĀH. BH. S. 40 (39), 41.

डुर्लभवर्धन (डु०+व०) m. N. pr. eines Königs von Kāçmīra RĀGA-TAR. 3, 439. 506.

डुर्लभस्वामिन् (डु०+स्वा०) m. N. eines von Durlabhavardhana (abgekürzt Durlabha) errichteten Heiligtums RĀGA-TAR. 4, 6.

डुर्लम्भ s. अति०.

डुर्ललित (2. डुप्+ल०) 1) adj. ungezogen, unartig ÇĀK. 103, 4. — 2) n. Unart: अतिडुर्ललितैः कन्या शत्रुकृन्ते गमिष्यति HARIV. 8339. चाटुशतडुर्ललितोचितार्थं (वचन) KĀURAP. 24 (nach dem Schol. adj. = कृतसमा-

दर oder मनोहर). विधिडुर्ललितैः PRAB. 90, 15.

डुर्ललितक adj. = डुर्ललित ÇĀK. 103, 4, v. l.

डुर्लसित (2. डुप्+ल०) adj. v. l. für डुर्ललित ÇĀK. 103, 4. — Vgl. डुर्ललसित.

डुर्लभ (2. डुप्+लभ) adj. = डुर्लभ P. 7, 1, 68. VOP. 26, 173. MBh. 12, 11168.

डुर्लेख्य (2. डुप्+ले०) n. ein falsch geschriebenes Actenstück JĀGṢ. 2, 91.

डुर्व, द्वैर्वति verletzen, beschädigen DHĀTUP. 13, 63. — Vgl. धुर्व.

डुर्वच (2. डुप्+वच) adj. 1) schwer zu sprechen, was man nicht gern sagt, hart (von Worten): श्रवाचं डुर्वचं वचः MBh. 3, 7018. डुर्वचैः । उग्रैर्वाचैः R. 2, 22, 18. KIRĀT. 2, 2. — 2) worauf oder worüber es schwer ist Etwas zu sagen: प्रश्नान्मुडुर्वचान् । पप्रच्छ MBh. 14, 454. पप्रच्छ पुनरेवमेव मोक्षार्थं मुडुर्वचम् 570.

1. डुर्वचम् (2. डुप्+व०) n. ein böses, hartes Wort, Schmähung: नारिं शिवा विकृत्यते न च जल्पति डुर्वचः (सप्तः प्रूराः) MBh. 7, 6399. R. 5, 31, 16. BHAG. P. 4, 3, 24. 8, 36. सु० MĀKṢ. P. 8, 49.

2. डुर्वचम् (wie eben) adj. 1) schlechte, harte Reden führend R. 2, 1, 18. — 2) worauf es schwer ist zu antworten; davon डुर्वचस्त्व n. nom. abstr.: प्रश्नानाम् VĀJU-P. in Verz. d. Oxf. H. 48, b, 32; vgl. डुर्वच.

डुर्वदक (2. डुप्+व०) adj. schlecht redend, im Reden anstossend u. s. w. Verz. d. Oxf. H. 171, a, 4.

डुर्वराह (2. डुप्+व०) m. viell. Wildschwein ÇAT. Br. 12, 4, 4, 4.

डुर्वर्ण (2. डुप्+वर्ण) 1) adj. f. आ eine schlechte, garstige Farbe, — Hautfarbe habend H. an. 3, 208. MED. n. 53. हिरण्य TBR. 2, 2, 5, 5. BHAG. P. 3, 14, 45. पयस् Schol. zu BHATT. 12, 73. डुर्वर्णा ऽस्य श्वतव्यः TBR. 2, 2, 4, 6. न तत्र कोऽप्यदुर्वर्णा व्याधितो वापि दृश्यते MBh. 3, 1962. डुर्वर्णः कुन्खी कुष्ठी 13366. SADDH. P. 4, 18, a (BURNOUF und FOUCAUX: von niedriger Kaste). राजसी R. 3, 23, 14. — 2) n. a) Silber (im Gegens. zu सुवर्ण Gold) AK. 2, 9, 97. TRIK. 3, 3, 129. H. an. MED. — b) die wohlriechende Rinde von Feronia elephantum MED.

डुर्वर्णाक (von डुर्वर्ण) n. Silber H. 1043.

डुर्वर्तु (2. डुप्+वर्तु) adj. schwer abzuwehren, unüberwindlich RV. 4, 38, 8. डुर्वर्तुर्भीमो दयते वनानि 6, 6, 5.

डुर्वस (2. डुप्+वस) adj. schwer zu wohnen: डुर्वसं त्वेव — राजवेष्टमनि MBh. 4, 93. schwer zuzubringen (eine Zeit): त्रयोदशो ऽयं संप्रातः (संवत्सरः) कच्छात्परमडुर्वसः 7.

डुर्वसति (2. डुप्+व०) f. ein schweres Wohnen, ein mit Leiden verbundener Aufenthalt: अहं वने डुर्वसतीर्वसन् MBh. 3, 2058. 13, 2178. रोगोपसृष्टतनुडुर्वसतिं मुमुतुः RAGH. 8, 93.

डुर्वह (2. डुप्+वह) adj. f. आ schwer zu tragen: भार MBh. 12, 3047. HARIV. 13922. RAGH. 10, 52. KUMĀRAS. 1, 11. गुर्वी धर्मयुग्म् R. 2, 2, 7. (तेन) वहुता दीक्षा तां डुर्वहा भुवि HARIV. 740. सुडुर्वहं वक्ष्येगम् MBh. 13, 1918.

डुर्वाम्भव (डुर्वाच्+भव) m. das Schmähnen: शय्यासनमलंकारमन्त्रपानमनार्थताम् । डुर्वाम्भवं रतिं चैव दैदा स्त्रीभ्यः प्रजापतिः ॥ MBh. 13, 2258. fg.

1. डुर्वाच् (2. डुप्+वाच्) f. eine üble, schlechte Rede, Schelte, harte Worte: अतोऽव जल्पन्डुर्वाचो भवतीह विकेटकः MBh. 1, 3076. डुर्वाचा नि-